

+Taskforce KUO Onderzoek

Taskforce KUO Onderzoek
in het kader van het Sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2016

Rapportage 2015-2016 **Taskforce KUO Onderzoek**

Sectorplan 2012-2016

juni 2016

Deze rapportage werd met zorg samengesteld.
Desondanks kunnen er fouten of onjuistheden in zitten, en pretendeert deze rapportage niet volledig te zijn.
Verbeteringen en opmerkingen kunnen gericht worden aan: Tamara Rumiantsew, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht.
email: tamara.rumiantsew@hku.nl

Juni 2016

Copyright © Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd in enige vorm of op enige wijze zonder schriftelijke toestemming vooraf.

+Taskforce KUO Onderzoek

Taskforce KUO Onderzoek
in het kader van het Sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2016

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Introductie	4
1. Agenda & Resultaten in het jaar 2015 - 2016	5
2. Vervolgaanpak coördinatie c.q. afstemming van het KUO onderzoek	8
BIJLAGEN	9
Programma's en verslagen	13

Introductie

In het laatste jaar van de Taskforce KUO Onderzoek is verder vormgegeven aan de eerder geformuleerde doelstellingen: afstemming en samenwerking, zinvolle gedachtenontwikkeling, en het aanzetten tot gedeelde inzichten en begrippenkaders.

Ten opzichte van het vorige jaar is in dit laatste jaar de aandacht uitgegaan naar verbindingen met de creatieve industrie en de Nationale Wetenschapsagenda, en is de derde cyclus in het kunstvakonderwijs een belangrijk agendapunt geworden. Een inventarisatie van bestaande derde cyclus trajecten is een losse bijlage bij dit document.

Tot slot kreeg de tekst 'waarom onderzoek in het kunstvakonderwijs' een meer definitieve vorm, maar zal deze net als ons onderzoek zelf aan invloeden onderhevig in ontwikkeling blijven.

De website kuo-onderzoek.nl blijft in gebruik als informatiekanaal, waar ook weer nieuwe informatie aan toegevoegd zal worden onder andere met betrekking tot onderzoek dat in de derde cyclus plaatsvond en -vindt.

We kunnen terugkijken op een waardevolle periode waarin in belangrijke mate het contact en overleg tussen instellingen is verbeterd, en gebleken is dat een dergelijk platform zeer geschikt is om activiteiten van hogescholen zowel onderling als individueel te stimuleren, structureren en coördineren. Het platform zal daarom naar alle waarschijnlijkheid vervolg krijgen als Platform praktijkgericht onderzoek KUO.

Jules van de Vijver, voorzitter Taskforce KUO Onderzoek

Tamara Rumiantsew, secretaris Taskforce KUO Onderzoek

Juni 2016

1. Agenda & Resultaten in het jaar 2015 - 2016

Tijdens het vorige jaar werd de agenda 2015-2016 bepaald vanuit de doelen uit het Sectorplan 2012-2016. De agenda kreeg gestalte middels een aantal quotes uit het sectorplan:

"De onderzoeksfunctie is van groot belang (voor het kunstonderwijs) om een bijdrage te leveren aan innovatie, de verdere ontwikkeling van het vakgebied in de praktijk, en om het onderwijs inhoudelijk verder te ontwikkelen. Speciale aandacht is nodig voor doctoraatstrajecten." ¹

"... in landen om ons heen is al veel langer een traditie van verwevenheid van onderwijs en onderzoek in de kunsten. Ons praktijk gestuurd onderzoek is echter teveel versnipperd. Vanuit de lectoraten wordt door de bank genomen nog te weinig samengewerkt. Ook bestaan er nog grote witte vlekken in de creatieve sector waarop nog nauwelijks onderzoek plaatsvindt. Er is kortom nog onvoldoende sprake van een systematische en extern voldoende gelegitimeerde thematische aanpak." ²

"... Het praktijk gestuurd onderzoek (Met praktijk gestuurd onderzoek is hier bedoeld: het onderzoek in en door de kunsten.) beïnvloedt de kunstpraktijk in sterke mate. Het kunstonderwijs zal daarom, in nauwe interactie met de praktijk, zelf invulling moeten geven aan op de praktijk toegesneden onderzoeksprogramma's. Juist door die benadering kan het praktijk gestuurd onderzoek van het kunstonderwijs aansluiten bij de door het Topteam geformuleerde ambitie om te komen tot een vraag gestuurde onderzoeksagenda." ³

Met betrekking tot de daaruit voortvloeiende agenda, zullen wij hieronder per punt aangeven hoe uitwerking van deze doelen vorm heeft gekregen in 2015-2016. Daarnaast werden een aantal andere zaken gerealiseerd die in de volgende paragraaf aan bod komen.

In 2015-2016 hebben wij de volgende agenda-onderdelen uitgewerkt en over ten dele nieuw geformeerde werkgroepen verdeeld:

1. Als sector komen tot een gezamenlijk antwoord op de legitimatie-vraag: waarom onderzoek in het KUO?

Dit punt werd uitgewerkt door een nieuw in het leven geroepen werkgroep. De werkgroep bestond uit: Bart van Rosmalen, voorzitter (HKU); Evert Bisschop Boele (Hanzehogeschool); Henk Borgdorff (HdK); en Florian Cramer (HR). De werkgroepleden hebben commentaren verwerkt en een definitieve tekst voorgesteld tijdens de Platformbijeenkomst van 26 mei 2016. Op die definitieve tekst zijn opnieuw commentaren gekomen, die meegenomen werden in een volgende versie. De laatste versie vindt u verderop in dit document terug in bijlage 2.

2. Weergave van hoe meer afstemming tussen onderzoeksgroepen in het KUO bereikt kan worden en hoe samenwerking tussen die groepen eruit zou kunnen zien:

Tijdens de Platformbijeenkomst van 20 november 2015 bestond het middagprogramma uit presentaties van verschillende lectoren over de rol van de kenniskring binnen hun lectoraat (zie ook bijlage 3 voor het verslag van die bijeenkomst). Hiermee werd voor alle betrokkenen inzichtelijk gemaakt op welke verschillende manieren kenniskringen kunnen functioneren en hoe samenwerkingen tussen kenniskringleden en daarbuiten

¹ Focus op toptalent, Sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2016, HBO-raad, 5 juli 2011, p. 15

² Ibid., p. 24

³ Ibid., p. 25

vorm krijgen. Kennisdeling over dit soort onderwerpen vormt een goede basis voor verder overleg, afstemming en samenwerking.

3. Onderzoeken welke relatie er is van KUO onderzoek met (Nederlands) innovatiebeleid en de creatieve industrie:

Behalve de reeds bestaande contacten met het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en de verdieping van inzichten met betrekking tot dit fonds door de presentatie van Janny Rodermond tijdens de Platformbijeenkomst op 20 november 2015, is de relatie met innovatiebeleid en de creatieve industrie vanzelfsprekend ook onderwerp geweest in (de aanloop naar) de routeworkshop 'Kunst: onderzoek en innovatie in de 21ste eeuw' (oa. in de thema's 'kunst en innovatie' en 'kunst en techniek').

4. Mogelijkheden voor een derde cyclus gerelateerd aan kunstonderwijs bestuderen (passend bij het hbo-kunstonderwijs en in relatie tot de internationale omgeving):

Het KUO heeft vorig jaar t.a.v. onderzoek in de kunsten twee bestuurlijke aandachtspunten geprioriteerd: promotierecht en promotie beurzen in de kunsten. Bert Verveld en Jules van de Vijver hebben hierin als verkenners het voortouw genomen. Dit heeft tot twee resultaten geleid:

- bovengenoemde aandacht voor promotiefinanciering in NAW 14
- een studiereis naar Zweden in september

In september vindt op initiatief van Bert Verveld en Jules van de Vijver een studiereis van KUO bestuurders en VH, OC&W en KNAW naar Zweden plaats om gezamenlijk het daar fingerende stelsel te bestuderen en te bespreken als opmaat voor mogelijke verdere ontwikkeling in Nederland.

Behalve de oriënterende gesprekken die hebben plaatsgevonden op bestuurlijk niveau, is een werkgroep derde cyclus bezig geweest met de inventarisatie van derde cyclus (PhD) trajecten binnen het kunstvakonderwijs. De werkgroep bestond uit: Nirav Christophe, voorzitter (HKU); Janneke Wesseling (HdK), Jeroen Boomgaard (GRA); Henk Borgdorff (HdK); Marijke Hogenboom (AHK). De inventarisatie werd uitgevoerd door Falk Hübner (HKU), die deelneemt aan het lectoraat Performatieve Maakprocessen van Nirav Christophe. Deze inventarisatie is een aparte (losse) bijlage bij dit document.

5. Aspecten van kwaliteitszorg, ook d.m.v. peer assessment (vanaf 2013-2014 bestaande werkgroep): De werkgroep heeft haar werkzaamheden afgerond. De inventarisatie is niet meer gewijzigd sinds vorig jaar.

6. NWA - 'Routekaart-traject' en de daaruit voortkomende gezamenlijke onderzoeksthema's:

Dit traject wordt binnenkort met een compleet voorstel, opgesteld door een werkgroep, afgerond. Henk Borgdorff is voorzitter van deze werkgroep en vanuit het KUO maken Bert Verveld en Jules van de Vijver deel uit van de werkgroep.

Op 15 april jl. vond - georganiseerd door de AHK - de bijeenkomst i.h.k.v. de route Kunst plaats (zie bijlage 5 voor het verslag van het plenaire deel van deze bijeenkomst). In juni wordt het eindvoorstel opgeleverd aan de NWA stuurgroep. In het voorstel zal de beoogde financiering voor promotiestudenten in het KUO worden opgenomen, evenals verdere versterking van de infrastructuur voor onderzoek in de kunsten. NWA 14 zal thematisch richting geven aan het onderzoek in de kunsten en als zodanig opgenomen moeten worden in KUO NEXT. De overkoepelende thema's van de route Kunst zijn:

1. Kunst als motor voor innovatie en reflectie in een high-tech samenleving
2. Kunst als alternatieve vorm van kennisproductie
3. Kunst als inspiratiebron voor een leven lang leren

7. Op donderdag 6 oktober 2016 zal een conferentie (plaatsvinden waarmee de Taskforce KUO Onderzoek wordt afgesloten):

Deze conferentie, waar de hogescholen aan elkaar en aan externe 'stakeholders' overtuigende onderzoeksprojecten en -resultaten laten zien, vindt plaats in Amsterdam bij de AHK. De organiserende hogescholen zijn AHK en HKU; de Vereniging Hogescholen ondersteunt op verschillende fronten. Behalve voor het afsluiten van de huidige Taskforce, zal de dag ook gebruikt worden om de KUO Next agenda te presenteren en aan te bieden. Vanuit de breedte van de KUO Next agenda worden relaties gelegd met de NWA / route 14 (Kunst) en de op dit moment onderzochte mogelijkheden t.a.v. een derde cyclus. De betrokken hogescholen zullen zich presenteren met een onderzoeksproject dat aansluit bij één van de drie thema's van de NWA route Kunst.

2. Vervolgaanpak coördinatie c.q. afstemming van het KUO onderzoek

De coördinatie c.q. de afstemming van de ontwikkeling van het onderzoek in de kunsten in Nederland kent een inhoudelijke en een bestuurlijke component.

In de sectorplanfase is ervoor gekozen de opdracht aan de taskforce onderzoek uit te voeren door middel van een platform – het Platform KUO Onderzoek, waarin zowel inhoud als bestuur vertegenwoordigd (zouden) zijn. Ondertussen is het landelijk lectorenoverleg opgegaan in dit Platform en heeft het Platform gaandeweg een inhoudelijker karakter gekregen.

Op het voorstel in de post-sectorplan fase door te gaan met het Platform als licht coördinatie-lichaam voor het onderzoek in Nederland kwam de kritiek dat hiermee het onderscheid tussen inhoudelijke en bestuurlijke rollen onvoldoende gewaarborgd is.

Voorlopig zal de ontwikkeling van het onderzoek in de kunsten een belangrijk bestuurlijk aandachtspunt zijn. Daarbij komt dat recent ook het idee van een netwerk voor promovendi in het KUO is gelanceerd, dat een plaats moet krijgen.

Het volgende voorstel, werd daartoe voorgesteld en geaccordeerd in het bestuurlijk overleg:

Platform (en netwerk)

1. Het bestaande *Platform KUO Onderzoek NL* blijft na 1 september 2016 bestaan als het afstemmings-, overleg- en ontwikkelplatform van het *netwerk onderzoek KUO NL*;
2. Het netwerk onderzoek KUO NL is een inhoudelijk netwerk zoals de andere netwerken in het KUO en is, zoals deze andere netwerken, verbonden aan het SAC KUO;
3. Het netwerk bestaat uit lectoren, promovendi en bij onderzoek in kunst en creatieve industrie betrokken directeuren en wordt ondersteund door de secretaris onderzoek KUO⁴;
4. Voorzitter van het netwerk en het Platform is een daartoe voor een nader vast te stellen termijn door de bestuurlijke begeleidingscommissie onderzoek (zie hieronder) aangewezen persoon;
5. Deze voorzitter – ondersteund door de secretaris – rapporteert aan de voorzitter van het SAC. Met het SAC gaat het over inhoudelijke keuzes en ontwikkelingen in het kader van de KUO NEXT agenda;
6. De website met een volledig en actueel overzicht van het veld wordt bijgehouden door de secretaris;
7. Voorgesteld wordt dat voor de financiering van de secretaris en voor platformactiviteiten op korte termijn reeds een platformsubsidie bij SIA wordt aangevraagd.

Bestuurlijk overleg

Omdat onderzoeksbeleid, onderzoeksgelden en onderzoekcoördinatie een specifiek nieuw onderwerp is, dat in de komende periode bijzondere bestuurlijke aandacht en gezamenlijke bestuurlijke daadkracht zal vereisen, wordt voorgesteld dat de voorzitters van AHK en HKU hierin namens het bestuurlijk overleg het voortouw blijven nemen in 2016-2017.

⁴ Het zou ideaal zijn dat het Platform zich geleidelijk ontwikkelt tot een platform dat openstaat voor (zoals genoemd) in eerste instantie in ieder geval promovendi, maar daarna ook voor onderzoek en innovatie in de creatieve sector uit andere dan KUO-omgevingen. Deze laatsten zouden eventueel kunnen deelnemen als 'gastdeelnemers', zodat het KUO wel de zeggenschap over het eigen domein behoudt.

BIJLAGEN

Bijlage 1

Tabel lectoraten per mei 2016

Domein	Hogeschool	Lectoraat	Lector
Architectuur	AHK	Architectuur	Floris van Alkemade
Architectuur	AHK	Foodscapes	Prof. Dr. Han Wiskerke
Architectuur	Fontys	Stedelijke Strategieën	Dr. Ir. Marc Glaudemans
Architectuur	6 Academies van Bouwkunst	Future Urban Regions	Eric Frijters
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	AHK	Cultureel Erfgoed	Dr. Riemer Knoop
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	AHK	Cultureel Erfgoed	Dr. Hester Dibbits
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	ArtEZ	Theorie in de Kunsten	Dr. Peter Sonderen
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	Avans	Autonoom Maken in kunst en ontwerp	Dr. Sebastian Olma
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	Design Academy	City and Countryside	Dr. David Hamers
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	Fontys	Kunstpraktijk in de Samenleving	Dr. Pascal Gielen
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	Gerrit Rietveld Academie	Kunst en Publieke Ruimte	Dr. Jeroen Boomgaard
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	Hanzehogeschool	Image in Context	Dr. Anke Coumans
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	HdK	Onderzoek in de Kunsten	Dr. Henk Borgdorff
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	HdK	Kunst Theorie en Praktijk	Dr. Janneke Wesseling
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	HKU	De exploratie van onderzoek en methodiek als element van artistieke en creatieve productie	Dr. Jan IJzermans
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	HR	Cultural Diversity	Dr. Nana Adusei-Poku
Artistiek Onderzoek, Theoretische reflectie, Kunstpraktijk	Zuyd Hogeschool	Autonomie en openbaarheid in de Kunsten	Dr. Ruth Benschop
Beeldende Kunsten, Mode, Vormgeving	ArtEZ	Modevormgeving	Drs. José Teunissen
Beeldende Kunsten, Mode, Vormgeving	ArtEZ	Product & interior Design	Dr. Jeroen van den Eijnde
Film	AHK	Film	Drs. Mieke Bernink
Kunst & Economie	Design Academy	Strategic Creativity	Dr. Bas Raijmakers
Kunst & Economie	HKU	Creative Economy	Dr. Elisabetta Lazzaro
Kunst & Economie	HR	Creative Business	Prof. Dr. Paul Rutten
Kunst & Economie	INHolland	Strategic Development in Creative Business	Dr. Rudy Snippe
Kunst & Educatie	AHK	Kunst & Cultuureducatie	Dr. Folkert Haanstra
Kunst & Educatie	ArtEZ	Kunsteducatie	Dr. Jeroen Lutters
Kunst & Educatie	HKU	Muzische Professionalisering	Dr. Bart van Rosmalen
Kunst & Educatie	Windesheim	Didactiek en Inhoud van de Kunstvakken	Dr. Jeroen Lutters
Kunst & Techniek	Avans	Mensgericht Creëren in kunst en ontwerp	Dr. Michel van Dartel
Kunst & Techniek	Hanzehogeschool	Art & Sustainability	vacature
Kunst & Techniek	HKU	Interactive Narrative Design	vacature
Kunst & Techniek	HR	Communication in a Digital Age	Dr. Florian Cramer

Kunst & Techniek	HR	Revolutie van de Maakindustrie	Dr. Peter Troxler
Kunst & Techniek	Zuyd Hogeschool	Technology Driven Art	Peter Missotten
Muziek	AHK	Muziek	Dr. Michiel Schuijjer
Muziek	Hanzehogeschool	Lifelong learning in music	Dr. Rineke Smilde, Dr. Evert Bisschop Boele
Podiumkunsten	AHK	Podiumkunsten in transitie	Drs. Marijke Hoogenboom
Podiumkunsten	HKU	Performatieve Maakprocessen	Drs. Nirav Christophe

Bijlage 2

Waarom onderzoek in het kunstvakonderwijs

In het Kunstvakonderwijs neemt de vraag naar en de urgentie van onderzoek als integraal, deskundig verzorgd onderdeel van het onderwijs toe. De inhoud, werkwijze en ook maatschappelijke positionering van een veranderende kunstpraktijk geeft daartoe de impuls. Een in omvang stijgend aantal lectoren met een steeds bredere reikwijdte en een groeiende kwaliteit en impact is daarvan de afspiegeling. In onderzoek in en naar de kunstpraktijk is het hele palet van fundamenteel tot praktijkgericht onderzoek in gebruik. Kenmerkend is dat de kunst daar met artistiek gedreven onderzoek een heel eigen en onderscheidende dimensie aan toevoegt.

De urgentie van de vraag

De in toenemende mate multiculturele en pluralistische samenleving stelt nieuwe en andere vragen rond rol, betekenis en werking van kunst. In wisselwerking tussen de kunsten en de creatieve industrie ontstaan nieuwe toegepaste kunstpraktijken. Scherpe grenzen tussen kunstdisciplines vervagen en de verhouding tot het publiek verandert. Deze dynamiek vraagt om onderzoek naar de kunsten in velerlei vormen en in verbinding met uiteenlopende disciplines, van cultureel-antropologisch onderzoek tot neurologisch onderzoek en van technologisch materiaalonderzoek tot historisch onderzoek. Kunstlectoraten, maar ook bestaande en nieuwe masteropleidingen en labs verrichten dergelijk onderzoek telkens praktijkgericht en in relatie tot directe vragen uit de kunstpraktijk.

De kunst-eigen bijdrage

Tegelijkertijd is de afgelopen decennia het in de kunstpraktijk gewortelde en artistiek gedreven onderzoek een kernbegrip geworden. In beeldende kunst, in ontwerpen, in podiumkunsten, in kunsteducatie speelt artistiek onderzoek een steeds belangrijker rol. Dit proces loopt parallel aan de ontwikkeling waarin filosofie en geesteswetenschappen de kunsten als gelijkwaardige vorm van kritisch onderzoek beschouwen en daarom in projecten steeds vaker met kunstenaars samenwerken, in plaats van uitsluitend over hen te reflecteren. In een toenemend aantal domeinen, zoals technologie, zorg en zakelijke dienstverlening, resulteert de combinatie van 'ontwerponderzoek' en 'design thinking' in de ontwikkeling van een totaalconcept van diensten en producten. In maatschappelijk en educatief werk worden, in onderzoek en in de praktijk, artistieke performance en kunsteducatie nauw op elkaar betrokken en tezamen steeds meer als nieuwe methodologie beschouwd. De rol van de kunstenaar verandert hierdoor in toenemende mate naar die van artistieke praktijkonderzoeker: een kunstenaar die onderzoek doet in en door middel van kunst. Kunstlectoraten verrichten deze vorm van onderzoek omdat het gekoppeld is aan het hart van de kunstpraktijk.

Artistiek onderzoek verbindt zich met gevestigde wetenschappelijke onderzoeksdisciplines en methodologieën: cultuurwetenschappelijk, maatschappelijk, economisch en technologisch. Binnen dit onderzoek verbinden kunstenaars zich met alle mogelijke partijen en werken samen aan vernieuwingen, die daardoor verder gaan dan nieuwe producten en diensten alleen. Immers, *artists and designers don't just solve problems, they reframe questions*. In deze contexten vervullen de lectoraten in het kunstvakonderwijs een centrale rol.

Deze tekst is in het afgelopen jaar tot stand gekomen op basis van diverse bedragen van de deelnemende kunstenhogescholen. De uiteindelijke versie werd gemaakt door een hiertoe in het leven geroepen werkgroep bestaande uit: Bart van Rosmalen, voorzitter (HKU); Evert Bisschop Boele (Hanzehogeschool); Henk Borgdorff (HdK); en Florian Cramer (HR).

Programma's en verslagen

Bijlage 3

VERSLAG

Platform-bijeenkomst Taskforce Onderzoek Sectorplan KUO

20 november 2015

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, 10.00 - 16.30 uur

Locatie: Zaal 2.09, HKU, Lange Viestraat 2, 3511BK Utrecht, Telefoon: 030-233 2256

Aanwezig: *AHK*: Bert Verveld, Hester Dibbits, Marijke Hoogenboom; *Artez*: José Teunissen, Peter Sonderen, Jeroen van den Eijnde; *Avans*: Femke den Boer, Rens Holslag; *Codarts*: Jaco van den Dool, Bart Gruson; *Rietveld*: Jet Langman, Jeroen Boomgaard; *HdK*: Henk Borgdorff, Janneke Wesseling; *HKU*: Jules van de Vijver, Nirav Christophe, Tamara Rumiantsew (verslag); *HR*: Nana Adusei-Poku, Florian Cramer; *Inholland*: Theo Broersen, Rudy Snippe; *Zuyd*: Peter Missotten; Stimuleringsfonds CI: Janny Rodermond.

1.

Welkom en opening door Jules van de Vijver.

Een aantal nieuwe, dan wel voor het eerst aanwezige lectoren stelt zich voor:

- Nana Adusei-Poku, lector HR/Willem de Kooning, lectoraat Cultural Diversity onderzoekt oa. inclusive pedagogy.
- Jaco van den Dool, lector Codarts, lectoraat Blended Learning, onderzoekt oa. hoe digitale leermiddelen bijdragen aan het kunstvak. Jaco is ook docent-promovendus aan de Erasmus universiteit.
- Hester Dibbits, lector AHK/ Reinwardt academie, lectoraat cultureel erfgoed. Hester is ook bijzonder hoogleraar aan de EUR/ Erasmus School of History, Culture and Communication.
- Jeroen vd Eynde, programmaleider Kunst, cultuur en economie sinds mei 2014. Er komt een nieuw lectoraat Product and interior design wat onderdeel uitmaakt van het nieuwe onderzoeksbeleidsplan van Artez.
- Peter Misotten, lector Hogeschool Zuyd en docent Toneelacademie Maastricht, lectoraat Technology Driven Art.

2.

Bespreking laatste Taskforce-jaar en afronding:

a) Over de voortgang van de Taskforce:

De vorige rapportage is goed ontvangen door de regiegroep en het bestuurlijk overleg van de VH.

Een van de punten die bestuurlijke prioriteit zou krijgen, betreft de 3e cyclus. Dit punt is besproken binnen de Vereniging alsook met de KNAW. Er is sympathie voor de ontwikkeling van een 3e cyclus, mogelijk op termijn resulterend in promotierecht. Voor wat betreft onderzoeksbeurzen voor het KUO zal het Ministerie OCW kijken of er gelden vrijgemaakt kunnen worden, bij wijze van pilot. T.a.v. promotierecht: hier moet zorgvuldig mee om worden gegaan omdat het anders mogelijk tot een blokkade bij universiteiten zou kunnen leiden. Voor universiteiten is op dit moment het bewaken van hun master-niveau al een issue.

Het is enorm belangrijk dat het kunstonderwijs een goede verhouding opbouwt met universiteiten en een onderzoeksomgeving creëert samen met een universiteit, zodat promotierecht ook een geloofwaardige stap zou zijn. Daarbij moet gedacht worden aan logische regionale clustervorming van stakeholders, hogescholen, universiteiten, bedrijven. Dit sluit goed aan bij de Europese agenda.

Inmiddels werd ook de Nationale Wetenschapsagenda gepubliceerd: hierin zijn 16 routes geïdentificeerd van big science tot onderwerpen waar wij ook mee te maken hebben. (zie bijlage 1: Kabinetsreactie Nationale Wetenschapsagenda).

Voor wat betreft het KUO wordt er op dit moment een inventarisatie gemaakt van wat er plaatsvindt aan promotieonderzoek. In januari is deze inventarisatie gereed. Deze wordt meegenomen in de eindrapportage van de Taskforce.

b) Voorbereiding van de laatste Taskforce-bijeenkomst in april 2016:

Tijdens de laatste bijeenkomst is het van belang dat we een naar buiten toe gerichte presentatie van ons onderzoek geven. We zijn daaraan geëngageerd om dat nu te gaan doen, om ons als sector sterk te profileren met overtuigende, heldere presentaties. Het is niet alleen een afsluiting, maar ook onszelf meer in de picture zetten. Belangrijke stakeholders zullen worden uitgenodigd; een aantal van 200-250 gasten is niet onrealistisch.

Voor deze dag komt er een voorstel vanuit de HKU, van daaruit zal een voorbereidingscomité ermee aan de slag gaan.

c) Voorbereiding van de eindrapportage

De laatste rapportage van mei 2015 wordt gebruikt als basis. De tijdens het huidige jaar verder uit te werken punten worden, zoals afgesproken, daaraan toegevoegd (link creatieve industrie, 3e cyclus, legitimatietekst).

Voor wat betreft de legitimatietekst: pluriformiteit is het uitgangspunt, alsmede hoe wij ons naar buiten toe presenteren.

Kritiek op de tekst is welkom, zowel vanuit individuele bijdrage als vanuit een werkgroep.

d) Vervolg Taskforce na de Sectorplan periode.

Na afloop van de Sectorplan periode (juni 2016) zullen de tweejaarlijkse Platformbijeenvakkomsten blijven bestaan.

3.

Gastspreker: Janny Rodermond, directeur Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

Het Stimuleringsfonds CI is ontstaan vanuit opdracht van het Min. OCW, en komt voort uit het Stimuleringsfonds Architectuur. Het blijft in grote lijnen zo geïntegreerd als het was, alleen is het werkkterrein uitgebreid.

Voor het KUO is het interessant om na te gaan hoe er samengewerkt kan worden met het SCI; hogescholen kunnen echter geen aanvraag voor subsidie doen bij het SCI.

In de bijlagen (bijlage 2) de presentatie van Janny Rodermond.

4.

Middagprogramma: Lectoren over *De Organisatie van Lectoraat en Kenniskring*, inleiding door Peter Sonderen:

Rol van de kenniskring sluit aan bij thema's van de ochtend. De middag is georganiseerd om meer te weten te komen over de organisatie van lectoraten. Zowel de termen "lectoraat" als "kenniskring" zijn eind jaren '90 bedacht. De positionering van lectoraten is desondanks nog steeds niet helemaal duidelijk. Het verspreiden van kennis binnen de hogeschool is een taak. Onderzoek vindt plaats in verschillende vormen, er zijn docenten die leren onderzoek doen, er zijn docenten die promoveren, er zijn docenten die onderzoeksopdrachten uitvoeren voor bedrijven.

Wat gebeurt er met ontwikkelde kennis? Zes lectoren spreken over dit onderwerp:

a) Jeroen Boomgaard: lectoraat Art & Public Space; Gerrit Rietveld Academie.

Binnen de kenniskring van de Rietveld gaat het om enerzijds docenten laten zien wat onderzoek kan betekenen, anderzijds vindt er disseminatie naar het veld plaats.

Bij de Rietveld zijn veel afdelingen die eilandjes vormen. De vraag bij de ontwikkeling van de kenniskring was: hoe kunnen wij een zo groot mogelijke groep docenten bij onderzoek betrekken? Per onderzoek is er 144 uur beschikbaar en er wordt projectmatig gewerkt. Docenten hebben kleine aanstellingen en besteden bijvoorbeeld 40 uur aan een onderzoek. Als een docent onderzoek wil doen, wordt er gevraagd: 1) waar gaat het over, 2) wat is de koppeling met het onderwijs, 3) waar leidt het toe? Er moet disseminatie plaatsvinden; dat kan een tentoonstelling zijn, een kunstwerk, essay of publicatie. Er zijn twee actieve kenniskringen: 1) LAPS: kunst in de openbare ruimte. Deze kenniskring komt 1x per 3 weken bij elkaar. Dan worden invalshoeken en thema's besproken, en discours ontwikkeld. 2) *Making things public*, met thema's als 'hoe maak ik een presentatie'. Deze is bestemd voor promovendi, en er is een link met Master studenten.

Voor een afsluitend project of promotie is 3000 euro beschikbaar. Het jaarbudget is ongeveer 10.000 euro voor deze projecten.

b) Hester Dibbits: lectoraat Cultureel erfgoed; AHK.

Dit is een duo-lectoraat samen met Riemer Knoop, waardoor er 2 verschillende tradities zijn: Riemer is archeoloog en heeft een adviespraktijk; Hester heeft meer een onderzoeksachtergrond vanuit het Meertens Instituut. Ze vullen elkaar aan.

Hester is ook hoofd van de Master Museology.

Hester en Riemer opereren als twee lectoren met eigen clubjes. Die ontstaan vanuit pragmatische keuze: de ene keer is er meer een lab-structuur; de andere keer meer een research seminar.

Er zijn veel raakvlakken tussen ons en wat er bij kunstfaculteiten gebeurt. Het gaat met name om de onderzoekende houding. Er zijn vier brede onderzoeksthema's: identiteit, collectievorming, participatie en beleving. Er kwam een vijfde thema bij: de digitale wereld (digital engagements).

Wat is het type onderzoek, artistiek of wetenschappelijk? Het gaat vooral om een onderzoekende attitude; het zijn dus combinaties van artistiek en wetenschappelijk.

Als voorbeeld wordt het project *Imagine I C* genoemd waarbinnen communities of practice functioneren.

(zie bijlage 3 voor de presentatie van Hester Dibbits)

c) Bart van Rosmalen en Nirav Christophe: lectoraten Kunst en Professionalisering en Performatieve Maakprocessen; HKU.

Bart van Rosmalen is niet aanwezig, maar Nirav spreekt voor beide lectoraten.

Binnen deze twee lectoraten is een belangrijke rol voor co-creatie weggelegd: hoe er wordt samengewerkt tussen lectoraten en kenniskringen, hoe kun je met meerdere betrokkenen onderzoek doen? Co-creatie omdat het werk ook steeds meer hybride wordt. In performatieve kunst is veel co-creatie, daarom ook in onderzoek.

Beide lectoraten zijn ongeveer een jaar aan het werk. Daarvoor bestond gedurende acht jaar het lectoraat Theatrale Maakprocessen van Nirav. Het lectoraat Kunst en Professionalisering gaat over het inzetten van muzische werkvormen om mensen te professionaliseren. Beide lectoraten zijn gestart met een andere insteek dan voorheen. Ze zijn niet meer aan 1 faculteit gebonden, maar onderzoeken vragen vanuit verschillende Schools. De Schools bepalen wie in een kenniskring komt, welke docenten zich laten ontwikkelen in onderzoek, in aansluiting op de vraag binnen het lectoraat. Nirav en Bart zitten beide voor 0,1 fte in elkaars kenniskring, veel onderzoek wordt samen gedaan.

De kenniskringen bestaan uit ongeveer 0,6-0,7 fte in totaal, waar zo'n 10 personen onderzoek van doen. Dit is 0,1 fte of minder per persoon. Soms krijgen docenten een bundel uren, bv. 30 of 40 uur.

Over de kenniskring: ze komen wel bij elkaar maar niet zo vaak. Ze hebben ook bijeenkomsten met een speciale agenda. Methodieken en analysemethoden ontwikkelen en daartoe een gemeenschappelijke taal ontwikkelen. Dit jaar: welke alternatieve manieren heb je om onderzoek te dissemineren. Van het lectoraat van Nirav komt 20-30.000 euro uit 3e geldstromen.

d) Florian Cramer: lectoraat Communication in a Digital Age; HR.

Florian is lector en directeur van het kenniscentrum 010. Het CvB van de Hogeschool Rotterdam (34.000 studenten) zag in 2011 voornamelijk 32 versnipperde lectoraten en kenniskringen. Daarom is men toen overgegaan naar vijf kenniscentra. Er zijn geen individuele lectoraten meer, maar kenniscentra met onderzoekslijnen.
(zie bijlage 4 voor de presentatie van Florian Cramer)

e) José Teunissen: lectoraat Fashion Theory and Research; Artez.

Het lectoraat bestaat van 2002-2015. In 2002 bestond er nog helemaal niks en is alles vanaf de grond af opgebouwd, zoals netwerk en publicaties. Door de publicaties ontstond er een groeiende internationale belangstelling. Diverse samenwerkingsverbanden en projecten werden gestart en docenten werkten mee aan onderzoek en publicaties.
(zie bijlage 5 voor de presentatie van José Teunissen)

Wrap up and take away: Peter Sonderen & Janneke Wesseling.

De middag wordt afgerond met de vraag wat is jullie opgevallen?

Theo Broersen: bij INHolland gaat het om een onderzoekende houding bij studenten te stimuleren, maar dat gaat lastig via klassieke/academische wegen. Wat ik van vandaag meeneem is: er zijn andere, interessante onderzoeksmethoden waar wij mee zouden kunnen gaan experimenteren.

Naar aanleiding van deze opmerking volgt nog een gesprek over (academisch) onderzoek:

Bij Artez gaat het om het expliciteren. Als kunstenaar doe je wat je later gaat doen in de beroepspraktijk, alleen moet je het wel expliciet kunnen maken, en daarin theorie en praktijk aan elkaar koppelen.

Peter Missotten: We hebben ook een te gefixeerd beeld van wat academisch onderzoek is, want ook daar is veel diversiteit.

Jeroen Boomgaard: bij Rietveld worden scripties begeleid door docenten uit de praktijk, dus niet op academische leest.

Theorie is inderdaad een onderdeel van de praktijk.

Henk Borgdorff brengt nog de Lerarenbeurs onder de aandacht, waarmee docenten een master-diploma kunnen halen. In Den Haag werken door deze beurs 17 docenten aan onderzoek binnen hun master. Het is echt een kans om veel meer docenten bij onderzoek te betrekken.

Bijlage 4

Verslag

Platform-bijeenkomst & Lectoren bijeenkomst Taskforce Onderzoek Sectorplan KUO

26 mei 2016

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, 10.00 - 14.00 uur

Locatie: Zaal 2.09, HKU, Lange Viestraat 2, 3511BK Utrecht, Telefoon: 030-233 2256

Aanwezig: *AHK:* Bert Verveld, Michiel Schuijjer, Marijke Hoogenboom, Riemer Knoop, Stella Blom; *Artez:* Peter Sonderen, Jeroen van den Eijnde, Jeroen Lutters; *Avans:* Rens Holslag; *Codarts:* Patrick Cramers; *Rietveld:* Jet Langman; *HdK:* Henk van der Meulen, Janneke Wesseling; *HKU:* Jules van de Vijver, Nirav Christophe, Bart van Rosmalen, Jan IJzermans, Falk Hübner, Tamara Rumiantsew (verslag).

1.

Welkom en opening, door Jules van de Vijver

Het betreft de laatste bijeenkomst Platformbijeenkomst in het kader van het Sectorplan KUO 2012-2016. Aan het eind van dit traject kunnen wij constateren dat een aantal zaken bij elkaar komen. Een belangrijk punt, ook in voorgaande jaren betrof de derde cyclus en deze heeft samenhang gekregen met het NWA Kunst traject.

Een vervolg van het huidige platform in een Platform praktijkgericht onderzoek wordt voorbereid. In het nieuwe studiejaar wordt hier vervolg aan gegeven. In het vervolg-platform zullen behalve lectoren ook PhD/derde cyclus studenten kunnen deelnemen.

Voor wat betreft de tekst 'waarom onderzoek in het kunstvakonderwijs': naar aanleiding van eerdere commentaren is een werkgroep onder leiding van Bart van Rosmalen aan de slag gegaan. Mochten er nog op- of aanmerkingen zijn, dan kunnen deze gestuurd worden naar: bart.vanrosmalen@hku.nl

Eventuele updates voor de KUO-onderzoek website kunnen gestuurd worden naar: tamara.rumiantsew@hku.nl

M.b.t. tot de conferentie op 6 oktober: deze dag wordt ook benut om de agenda (KUO-NEXT) te presenteren, een delegatie van OCW zal aanwezig zijn, en mogelijk is minister Bussemaker er ook bij.

De NWA biedt een infrastructuur en nieuwe kansen. Het kunstonderwijs neemt een bijzondere positie in waar het gaat om het realiseren van een derde cyclus. Samen met OCW/KNAW wordt in het najaar een studiereis georganiseerd naar Zweden, om de volgende stappen in de derde cyclus /PhD in de kunsten in Nederland voor te bereiden.

2.

Terugkoppeling NWA Routeworkshop, door Patrick Cramers

Zie de bijlage voor de presentatie in Powerpoint.

3.

Inleiding inventarisatie 'PhD trajecten in de Nederlandse kunstwereld', door Nirav Christophe en Falk Hübner

Het is van belang om te weten van elkaar wat er gebeurt, het laat zien op welke vlakken we van elkaar zouden kunnen leren, of bijvoorbeeld een gezamenlijk programma of activiteit zouden kunnen doen.

De inventarisatie moet worden gezien als een groeidocument, er staan dingen in die niet correct zijn of niet volledig zijn. Toevoegingen zijn daarom welkom. Zodat 't document kan blijven groeien. Er komt over een paar weken wel een eindrapportage waar 't bijgevoegd zal worden. Dus aanvullen en correcties binnen 2 weken naar: falk.hubner@hku.nl

Opgemerkt wordt dat het beter zou zijn te spreken over derde cyclus trajecten in plaats van PhD. PhD is een bepaald type promotie wat juist vaak niet het geval is bij onderzoek in de kunsten. Daarnaast wordt gesuggereerd om ook te kijken naar wat in het buitenland gebeurt omdat daar modellen zijn die wij nog niet kennen.

Afgesproken wordt komend studiejaar al een of twee activiteiten te organiseren voor studenten derde cyclus én kunstlectoren samen. Gedacht wordt daarbij aan thematische werkdagen over relevante onderwerpen in het 'promoveren in de kunsten', zoals 'onderzoeksmethodieken' en 'alternatieve vormen van verslaglegging & kennisdisseminatie'.

4.

Twee presentaties van PhD studenten:

Catelijne van Middelkoop: *The 'Inclusive' Design School: Sharing and Creative Educational Institutions of Production*
en Ruchama Noorda: *Reform*

Uit de twee presentaties blijkt in wat voor constructies de studenten hebben gewerkt en op welke manier zij hun derde cyclus vorm hebben kunnen geven. Duidelijk wordt dat dit in organisatorische zin niet altijd een makkelijk traject is.

5.

Gesprek met aanwezigen over samenwerking t.b.v. een netwerk van PhD-studenten & -initiatieven

Oorspronkelijke doel van de inventarisatie was: op welke wijze kunnen wij samenwerken, en meer van elkaars PhD-onderzoek te weten komen.

Het komende half uur zouden we willen brainstormen over waar een netwerk van lectoren en PhD kandidaten toe zou kunnen dienen. Genoemd worden:

- het beschikking hebben over de onderzoeken die afgerond zijn;
- samenkomen met mensen die ongeveer met hetzelfde bezig zijn;
- wederzijdse uitwisseling; dit biedt een grotere kans voor mogelijke samenwerking alsook niet ieder afzonderlijk het wiel gaan uitvinden;
- kennis disseminatie: op welke manier presenteer je het onderzoek naar de buitenwereld.

Binnen performatieve kunsten is bijna alles co-creatie. Hoe om te gaan met een 3e cyclus voor een gezelschap, een groep die samenwerkt. In 't buitenland ontstaan daar langzaam vormen voor.

Bij KNAW start een adviestraject over promoties in de kunsten. Wat betekent dit eigenlijk? Promoveren op praktijk is nu geaccepteerd; over promoveren in de kunsten is een klein hoofdstukje vastgelegd.

Voor het KUO blijft het van belang in gesprek te zijn met andere disciplines en eigen criteria te ontwikkelen.

Daarbij moeten we ons verhouden tot wat er al gebeurt op regionaal vlak.

6.

Deze laatste Platformbijeenkomst vormt het afscheid van deze Sectorplan-fase van de ontwikkeling van onderzoek in de kunsten in Nederland. Er zijn rijke ideeën en mooie initiatieven ontwikkeld waarop we door kunnen gaan.

De bijeenkomst wordt om 13.00 uur afgerond.

Bijlage 5

Verslag plenaire deel van de routeworkshop Kunst: onderzoek en innovatie in de 21^e eeuw. 15 april 2016, Reinwardt Academie Amsterdam

De bijeenkomst werd geleid door Marlies Leupen en is genoteerd door Sara Hoogeveen.

A. Welkom door Bert Verveld

De kunsten dragen een verantwoordelijkheid nu zij plek op de NWA agenda hebben gekregen. Bert spreekt zijn hoop uit dat in vervolgprogramma NWA/ regeerakkoord het kunsten onderzoek duidelijke plek krijgen, waarbij educatie de bron blijft.

B. Introductie door Thom de Graaf met uitleg over routes in de NWA

Er staan zestien routes in de NWA, zestien thema's waar verder aan moet worden gewerkt. Waarbij de vraag is geuit aan het Kabinet om daar extra geld aan moet besteden. Inzet is op een miljard extra investering voor wetenschap in brede zin. Kunsten hoort daarbij, indien we erin slagen een kunst programma te maken. Uniek aan het NWA-initiatief is dat bedrijfsleven en kennisinstellingen de handen ineen hebben geslagen.

C. Gijs Scholten van Aschat

De volledige tekst van zijn speech vindt u in bijlage 1.

D.1. Plenaire verkenning Kunst & Educatie

Presentatie door Jules van de Vijver vindt u in de bijlage 2.

Vragen vanuit de zaal:

Thuiskunst.

LKCA

Makers education platform, wordt in Nederland gesteund door OCW d.m.v. vouchers. Techniek wordt daarin verwerkt, organisch verbonden.

UvA, geesteswetenschappen: onder de indruk van de voordracht van Gijs Scholten van Aschat. Kunsten creatie ligt een gemeenschappelijkheid.

Henk de Poot, Nobis. Creativiteit en kunst zouden een meer bredere plek moeten krijgen op de NWA agenda.

Wij denken nog in de 19- en 20- eeuwse kaders, dat merk je al aan de openingsvraag: 'Wie is hier namens onderzoek, wie is kunstenaar?' Het gaat om nieuwe disciplines.

UvA, hoogleraar filmwetenschap, laatste vijf jaar ziet zij veel psychische problemen bij studenten. Faalangst en perfectionisme. Falen mag niet meer, terwijl juist daar het experiment ligt. Falen is belangrijk, kunsten moeten niet nuttig zijn. Autonomie van de kunsten.

Wij zijn geen kenniseconomie, zoektocht naar coherent samengaan van andere aspecten van de samenleving. Ander kader voor kenniseconomie, willen we dat als startpunt.

Saxion: maker education en implementatie van onderwijs.

Tijd en kennis om de ervaring die we opgebouwd hebben te gebruiken.

Tussen risico en zekerheid zit een groot gebied.

HKU: Onderzoek naar didactiek.

Gijs Scholten van Aschat: Barend van Heusden heeft het boek 'Cultuur in de spiegel' geschreven. Een goed boek over Kunst en educatie.

Verbinding kunst, wetenschap en onderwijs: Kunst en wetenschap waren samen en daar uit ontstond het onderwijs.

Verbinding van alle vakgebieden en dat proefondervindelijk doen.

Kunstonderwijs hoeft niet altijd op te leiden tot kunstenaars, juist niet zelfs.

D.2. Plenaire verkenning Kunst en Technologie

Presentatie door Patricia Pisters vindt u in bijlage 3a en 3b.

Verslag:

Rapport Sciences & Humanities.

Maatschappelijke uitdagingen.

Macht en controle.

We maken ons te veel afhankelijk van een aantal grote internetbedrijven.

In ruil voor onze privacy krijgen we steeds goedkopere internetdiensten, die ten kosten gaan van de werkgelegenheid.

We zijn geen eigenaar meer van onze eigen data.

Technologie maakt vanuit de menselijke verbeelding stappen.

Technologie is next nature.

Creativiteit en verbeeldingskracht, co-evalueren met onze technologie.

Piramide technologie.

Aantal voorbeelden van multidisciplinaire projecten kunst en technologie: die vragen stelt naar wat de technologie ons brengt en wat het ons niet brengt/ vraagt op te geven.

Robotisering, wanneer lijkt een robot te veel op een mens? Of gaat dat binnenkort niet meer uitmaken?

Verbinding technologie, kunst en onderzoek.

Eerste stap, hoe concreet vorm te geven onderzoek naar deze technologische vragen. Welke netwerken zet je daartoe op.

Platformen zijn niet breed bekend.

Radboud: Educatie zet iets in proces, en technologie maakt ook transport mogelijk.

Technologie faciliteert transport.

Toch ook letten op rendement aan wat bij te dragen is aan de samenleving.

Wat gebeurt er dan met de authenticiteit van de kunst, hoe komt dat over op mensen?

Auteursrecht: we hebben geen goede verzilvering van wat kunstenaars maken.

Kunstenveld is niet alleen musea en Schouwburg, maar ook festivals en andere vormen.

Ontschotting.

Wat gebeurt er buiten instituties zoals musea. Brede reflectie op processen zoals we die hier hebben.

Reinwardt academie was een museumopleiding maar is nu breder getrokken, opleiding tot mediators/ agents of change.

Creative industrie fonds ondersteunt veel projecten die als doelstelling hebben waar Patricia op wees.

Waag is een goed voorbeeld, hebben een hoge organisatie graad.

Zonde, er zou meer kunnen mits die organisaties meer slagkracht zouden hebben.

Amsterdam Creative Industry, CoE. Gefinancierd door OCW. Penvoerder is de AHK.

Industrieën hebben daar belang bij: van grote tot kleine bedrijven.

Gezamenlijke aanvragen WO en HBO.

Erfgoedveld en museumveld zouden ook moeten worden betrokken. Bijvoorbeeld KB: zij hebben labs waar ze programmeurs in bij betrekken. Netwerk digitaal erfgoed, daar zitten wetenschappers en HBO onderzoekers weer niet bij.

Integraliteit wordt het refrein van vandaag.

Academie van Kunsten: belangrijk initiatief van Kunst en Wetenschap.

Het gaat over langdurige processen die kunstenaar tonen, hoeft zeker niet, of juist niet, in een museum, kan ook op andere podia.

D.3 Plenaire verkenning Kunst en Onderzoek

Presentatie door Henk Borgdorff vindt u in bijlage 4a en 4b.

Onderzoek van kunstenaars en ontwerpers zelf, dat is het belangrijkste.

Reorganisation of ourselves.

Begrip van onszelf door eigen artistieke praktijken.

Praktijk van kunst maken zelf staat centraal. Onderzoek vindt plaats in en door de praktijk.

Studio-based research.

Twee contexten:

1) onderzoek/hoger onderwijs en

2) kunstwereld.

Discussie over hoe eruptief die twee werelden zijn.

Aantal voorbeelden uit buitenland, ius promovendi.

Oostenrijk, Zweden en Noorwegen.

Robuust nationaal programma in Nederland:

1) Promotie-programma en 2) voor kunstonderzoeksprogramma's vanuit WO en HBO, ook voor kunstenaars.

ArtechLab.

Kreeg geen SIA subsidie van de grond.

Onderzoeksgelden geven kunstenaars ruimte om aan 'presentatieknel' te ontkomen.

Meerwaarde van ius promovendi nu alleen bij universiteiten: dat kunst naar wetenschap komt maar ook de wetenschappers (die de PhD studenten begeleiden) naar kunst toe.

Landelijk instituut werd genoemd. Reacties: denk ook regionaal!
Daar vinden mensen elkaar.

We zijn nu steeds aan het praten over condities, organisaties en randvoorwaarden.
Belangrijk om nu inhoudelijk met elkaar te verbinden.

Branie aanleggen, voorbij dat kalimero effect.
Niet alleen vorm, ook inhoud.

Kunst niet alleen bepaalde routes, maar meer, zes of zeven. Bij big data, bij krachtige samenleving. Daar moeten we ons ook tegen aan bemoeien. In voorbereidende sessies mee doen/ in panels deelnemen.
Toch is institutionele zichtbaarheid nodig, anders praat je inhoudelijk niet mee:
Dus twee sporen beleid.

Het thema kunst en gezondheid moeten we niet vergeten.

D.4. Plenaire verkenning Kunst en innovatie

Presentatie door Timo de Rijk vindt u in bijlage 5.

Kunst, techniek, innovatie en design.
Kunst begrijpen op een wetenschappelijke manier.
Innovatie, als je daar op googlet kom je altijd bij bedrijven en techniek.
Innovatie gaat niet alleen om uitvinding maar ook om implementatie.
Vernieuwers verbinden zich vaak aan kunst en creativiteit.
Wat is creativiteit? Kunnen we de kunst begrijpen aan de hand van processen van creativiteit.
Kunst is een van de grootste industrieën van onze wereld.
Canon vaststellen of is het flexibel?
Middel om kunst over te brengen was vaak recalcitrant.

Codes van kunst worden geleend door andere industrieën, zoals bijvoorbeeld design.
Kunst wordt interessant als het aan de randen van de samenleving trekt, daar mee speelt.
Processen van creativiteit die in de kunsten verklonken zitten, daar research naar doen,

Hoe ziet het ideale onderzoek cluster er uit met bovenstaande vraag in het achterhoofd?
Hoe lopen de stromen en waarom is dit zo?
Waarom gaan mensen naar musea?

Meeste innovaties in de culturele sector komen tot stand in relatie met het publiek.

Musea hebben geen antwoord op de vraag: waarom komen mensen naar musea?
Opmerking vanuit publiek: daar is al onderzoek naar.

Belang van taal.

Als je het treinverkeer wil verbeteren kan je beter kijken naar hoe mensen bewegen in plaats van wat de meest efficiënte manier is om treinlijnen te structureren.
Innovatie = kwaliteit.

Toverwoord binnen de NWA is cross-overs.
Innovatie doet ook pijn, het komt vaak niet als je snel naar een eindproduct toewerkt. Dan is het niet radicaal genoeg.

Techniek onderzoek is ook geïnteresseerd in innovatie als onderzoek.
Twee benaderingen:

- 1) Beter om veel uit te proberen/ vrij te laten
- 2) Beter om innovaties juist wel snel te confronteren met de 'harde werkelijkheid'

D.5. Plenaire verkenning Kunst & Maatschappij

Presentatie door Bert Verveld vindt u in bijlage 6a. en 6b.

Zaaldiscussie:

Interessant thema kunst in relatie tot toegang en gelijkheid.
Dialogische aanpak.

Vraag vanuit zaal:

Hoe kunnen kunsten innovatief bijdragen aan wetenschap?

Esthetiek van arbeid.

Wat kunst wil is de kennis van esthetica. Misschien moeten we het anders noemen, niet kunst maar kennis van esthetica, dan zijn er meer ingangen.

Misschien idee om deze routeworkshop te ontbinden en ons te verdelen over alle andere workshops.

Reactie: dat kan je over alle workshops zeggen.

Inhoudelijk wel eens maar strategisch is dat niet zo slim.

Nu zijn in de KNAW de kunstenaars apart, maar dat was vroeger niet zo.

Misschien maken we het ons te moeilijk, zijn de vragen al beantwoord, vinden wij ze naïef.

Doen we soms al jaren, die vragen beantwoorden, maar kennelijk wil de wereld dat we die beantwoorden.

Dat we in NWA nu wel kunst is opgenomen is een kleine reparatie van langer op handen zijnde ontwikkeling dat de overheid kunst niet meer vanzelfsprekend onder welzijn/beschaving schaaft. Het veld moet dat nu uitleggen. We worden niet meer automatisch gedekt door dat beschavingsideaal.

Dat moeten we nu zelf overal uitleggen en plekken kraken om aan te tonen waarom kunst niet meer zo vanzelfsprekend is. Gaat om legitimatieprobleem.

Vanuit zaal: Klopt, maar gaat ook om hoe we dat dan legitimeren, welke middelen hebben we dan nodig?

Focus ligt op makers, op individuele kunsten, maar samenwerking is belangrijk, heterogene factoren spelen ook een rol. Maatschappelijke waarde van kunst.

De rol van publiek.

Drie fasen: Creatie, Productie, Perceptie

Onderzoek zou moeten gaan over creatie, niet over perspectieven over creatie, maar wat er dan precies gebeurt tijdens creatie.

Dus onderzoek naar kunst makers.

Onderscheid tussen kunstenaar en publiek is eigenlijk al achterhaald. Er zijn genoeg voorbeelden van kunstenaars die samen met actoren in de samenleving, in co-creatie, iets neerzetten, om in samenspraak iets te betekenen voor elkaar.

Overheid neemt dat achterhaalde beeld nog wel als uitgangspunt bij de verdeling van geld.

Scheiding tussen publiek en kunstenaar: de kunstpraktijk is veel verder. Rest van de wereld hanteert dit idee nog wel.

E. Gesprekken in deelgroepen

In bijlage 7 tot en met 11 vindt u de verslagen van de deelgroepen.